

Ondernemende scholieren komen in het voortgezet onderwijs nauwelijks aan hun trekken. Een nieuwe schoolsoort, het entreprenasium, moet dat veranderen. ‘Onze leerlingen zeggen: laat maar, ik doe het zelf wel.’

Ondernemen op school

Hanne Obbink

Duits, dat kun je natuurlijk heel goed op school leren, met een leraar voor de klas en een leerboek op je schoolbankje. Maar zou je je woordenschat en je spreekvaardigheid niet veel meer kunnen vergroten door gewoon naar Duitsland te gaan? En dan liefst niet een paar kilometer over de grens, maar meteen maar naar Berlijn?

Met die vraag stapte een groepje brugklassers van het Hondsrug College in Emmen af op hun leraar. Oké, zei die, maar dan moesten ze na thuiskomst wel een presentatie in de les houden, in het Duits. En het geld voor zo’n excursie? Dat moesten ze zelf bij elkaar zien te krijgen.

En dus staat een clubje brugklassers op een vrijdag in juni op de markt van Emmen. Ze hebben een kraampje ingericht, versierd met Duitse vlaggetjes, waar ze berlinerbollen en bockworst verkopen en ook koffie, thee en limonade. De leerlingen, allen gestoken in een wit T-shirt met de naam van hun school erop, hebben de taken netjes verdeeld. Een paar staan achter de kraam, een paar ervoor om het winkelend publiek aan te spreken en weer anderen zorgen voor de voorraad.

Annegreet Bos (13) zit even uit te rusten achter de kraam. Loopt het? “Ja hoor. Vorige week waren we hier

ook, en toen hadden we nogal veel onkosten gemaakt. Maar dat is nu minder.”

De brugklassers op de markt zijn leerlingen van het zogeheten entreprenasium, een nieuwe schoolsoort waarin het draait om ondernemerschap. Het Hondsrug College in Emmen is de eerste school die ermee begonnen is. Na de zomer willen zeven andere scholen de eerste stappen zetten op weg naar zo’n entreprenasium, en nog eens negen scholen overwegen later hetzelfde te doen.

“Voor ondernemerschap en ondernemend gedrag bestaat in het onderwijs heel weinig aandacht”, verklaart rector Kees Versteeg van het Hondsrug College. “Dat is een gemis, al was het maar omdat je er leerlingen erg mee kunt motiveren.”

De Emmense rector had al ervaring opgedaan met het technasium. Dat is een havo- en vwo-variant met veel aandacht voor techniek, die nu al aan een kleine zestig scholen bestaat. Technasium-leerlingen houden zich niet alleen bezig met theorie, maar ook met de praktijk. Ontwerpen is voor hen zelfs officieel een examenvak geworden. “Havo en vwo zijn nogal theoretisch”, zegt Versteeg. “Maar juist de praktijk van het ontwerpen brengt ongeloflijk veel enthousiasme teweeg.”

Maar het technasium is alleen weggelegd voor leerlingen met aanleg

voor de exacte vakken. Waarom is iets dergelijks er niet ook voor wie andere talenten heeft, voor leerlingen die uitblinken in ondernemen, vroeg Versteeg zich af.

Het entreprenasium moet havisten en vwo’ers een schoolloopbaan bieden die van begin tot eind in het teken staat van ondernemen. “In de onderbouw gaat het vooral om het stimuleren van ondernemend gedrag”, legt Versteeg uit. “In de hogere klassen moet daarnaast ondernemerschap als vak op het lesrooster komen te staan.”

Het ministerie van onderwijs heeft er wel oren naar om van ondernemerschap uiteindelijk een examenvak te maken, heeft Versteeg in een verkennend gesprek te horen gekregen. “Dat gaat lukken. Ik verwacht dat over niet al te lange tijd zeker zo’n zestig scholen een entreprenasium zullen hebben.”

Maar zover is het nog niet. Aan het Hondsrug College is nu net de eerste lichting brugklassers aan het proefdraaien. Eind vorig jaar begon die proef met het project ‘Jij de baas’, waaraan alle brugklassers van de school zeven weken lang twee dagen per week besteedden.

In het kader van dat project moesten alle leerlingen een goed doel uitkiezen waarvoor ze geld wilden verdienen. In kleine groepjes schreven ze een businessplan en dat legden ze voor aan een echte

Leerlingen van het Hondsrug College proberen met een marktkraam met Duitse waren een excursie naar Berlijn te financieren. FOTO HERMAN ENGBERS

ondernemer. Versteeg: “Eén belletje naar een ondernemersvereniging hier in de regio, en ik had er meteen vijftien die daar wel een middag voor naar school wilden komen.”

Zo was er een groepje leerlingen dat besloot kerststukjes te verkopen. Het stel stapte binnen bij een mbo-school in de buurt, waar studenten van een agrarische opleiding zelfgemaakte kerststukjes verkochten, voor drie of vijf euro per stuk. Doe ons er maar honderd, zeiden de brugklassertjes. Hun ouders schoten het geld voor en laadden de stukjes achterin de auto, zijzelf zorgden dat ze

met winst verkocht werden, voor vijf of tien euro.

Behalve een leuk en leerzaam project was ‘Jij de baas’ ook de eerste stap in de selectie van entreprenasiumleerlingen – want de nieuwe schoolsoort is niet voor iedereen weggelegd. Daarna volgde nog een sollicitatiegesprek. Dat leverde uiteindelijk een groepje van achttien brugklassers op die officieel zijn toegelaten.

Wat dat voor leerlingen zijn? “Het zijn niet per se de slimsten”, zegt Versteeg. “Maar ze zijn creatief en initiatiefrijk. Overtuigd van hun eigen kunnen. Ze accepteren niet vanzelf

wat de school hun voorschotelt. Ze vragen wel eens om hulp, maar ze zeggen ook heel vaak: laat maar, ik doe het zelf wel.”

Het groepje van achttien hoeft ongeveer tien uur per week geen les te volgen. In plaats daarvan doen ze dingen die ze zelf bedenken – zoals de reis naar Berlijn en de organisatie daarvan. Maar altijd binnen duidelijke kaders.

“De doelen van de lessen liggen vast, en die moeten ook de entreprenasiumleerlingen halen”, legt Versteeg uit. “Maar als ze zelf een idee hebben om dat doel op een andere manier, op hun eigen manier te

halen, dan krijgen ze daar de gelegenheid voor. Onder duidelijke voorwaarden: ze moeten dezelfde toetsen maken als alle andere leerlingen, en hun cijfer moet minstens op het gemiddelde zitten.”

Dat blijkt te werken. “Deze leerlingen leren niet omdat het moet, maar omdat ze ergens in geïnteresseerd zijn. Leren is gekoppeld aan iets van henzelf, niet van de school. Het zijn de meest enthousiaste leerlingen die we hebben. Ze zijn in voor alles, en ze steken er heel veel tijd in. We moeten ze om vijf uur soms echt het gebouw uit slaan.”

Het kost wel veel tijd, erkent Anne-

Plannen in een schriftje

“Ik heb eigenlijk een school voor mijn eigen dochter opgezet”, glimlacht Mariëlle Jansen. Samen met Rob Slagter is zij de initiatiefnemer van het entreprenasium, en hun beider dochter Carmen is nu een van de eerste leerlingen die deze nieuwe schoolroute volgt. “Ze was op de basisschool al met van alles en nog wat bezig, met plannen die ze in een schriftje zette. We wilden een school waar ze daar iets mee kon.”

Ook onvrede over haar eigen schooltijd speelde mee. Ze overwoog een studie op het gebied van sport en bewegen en daarvoor had ze de bètavakken nodig. “Maar ik miste daar gevoel voor. Ik deed maar wat, ik had geen idee waar de stof goed voor was. Pas toen ik daadwerkelijk bewegingswetenschappen studeerde, viel alles op z’n plaats.”

Waarom besteedt school niet eerder aandacht aan de relevantie van vakken, vroeg Jansen zich af. En Slagter, die in zijn middelbare schooltijd meer op de gang dan in de klas zat, voegde daar nog aan toe: waarom biedt school niet wat meer uitdaging?

Toen Slagter als onderwijsadviseur op het Hondsrug College kwam en ontdekte dat rector Kees Versteeg met soortgelijke ideeën rondliep, was het plan snel gemaakt: er moest een entreprenasium komen.

greet, die veel lesdoelen haalt via haar eigen bedrijfje dat sportevenementen organiseert, bijvoorbeeld op basisscholen. “Maar het is leuk, dus dan máák je tijd.” Wat er dan zo leuk is? “Dat je zelf alles kunt regelen, op je eigen manier, in plaats van dat je met een boek in de les zit.”

Haar klasgenoot Jasper Kamer (ook 13) maakt intussen een filmpje van de verkoop van de berlinerbollen – want op dat gebied wil hij een bedrijf beginnen. “Zo leer je op een leuke manier”, zegt hij over het entreprenasium als hij even pauze houdt. “En dan blijft het ook veel beter hangen.”